

RUIMTE
VOOR
LOPEN

Nationaal Masterplan Lopen Uitvoeringsplan

Datum: januari 2026

Geschreven door: Filip van As, Coördinator Ruimte voor Lopen

Nationaal Masterplan Lopen

Uitvoeringsplan 2026

Inhoudsopgave

1. Inleiding	- pg 2
2. Terugblik op het eerste jaar	- pg 3
2.1. NML-werkgroepen	- pg 3 t/m 6
2.2. NML-werkbijeenkomsten	- pg 6 t/m 7
2.3. Recente ontwikkelingen	- pg 7 t/m 8
2.4. Samenwerking City Deal Ruimte voor Lopen	- pg 9
3. Uitvoering NML-acties	- pg 10
3.1. Doelgerichte en concrete stappen	- pg 10
3.2. Verantwoordelijkheden	- pg 11
3.3. Realisatietermijn	- pg 11
3.4. Financiering uitvoeringskosten	- pg 11 t/m 13
3.5. Voortgang en evaluatie	- pg 13
4. Regie op de uitvoering	- pg 14
4.1. Bureau en bestuur Ruimte voor Lopen	- pg 14
4.2. Relatiebeheer en ondersteuning werkgroepen	- pg 14 t/m 15
4.3. Communicatie	- pg 15 t/m 17
4.4. Strategie	- pg 17

Hoofdstuk 1: Inleiding

Sinds het begin van Ruimte voor Lopen (2019) hebben we gebouwd aan een inhoudelijke basis voor ons streven om van Nederland een voetgangersvriendelijk land te maken. Op steeds grotere schaal wordt er ook al praktijkervaring mee opgedaan in beleid, in het hoofd en op straat. Met het NML hebben we de ambities op een hoger plan getild en benoemd wat ons voor ogen staat om dit doel te bereiken. Hierbij kunnen we rekenen op een toenemend draagvlak, met inmiddels ruim 80 partnerorganisaties.

Van meet af aan zijn we ons bewust geweest van het feit dat de realisatie van het NML veel van de partners bij het NML zal vragen, zeker gezien de beperkte financiële capaciteit. Dus hebben we gezamenlijk de mouwen opgestroopt en zijn gewoon begonnen, in de verwachting dat we gaandeweg de vraagstukken kunnen oplossen die we op ons pad tegenkomen. Het NML is een dynamisch document dat voortdurend in beweging is. En waarbij we telkens inspelen op nieuwe, relevante thema's.

Ruimte voor Lopen is een platform 'van, voor en door' de partners. Dat bleek ook bij het opstellen van het NML. Dit was een collectief proces dat het 'community-gevoel' van de partners verder heeft versterkt. Daarbij is de brede consensus dat iedere partner zijn/haar eigen rol 'pakt'.

Gezien de beperkte capaciteit zijn keuzes onontkoombaar. Niet alles kan tegelijk. Acties gaan pas van start als er een zelfstandige werkgroep kan worden gevormd. Hieronder verstaan we dat één (of meer) van de partners bereid is om de coördinatie van de werkgroep op zich te nemen en/of als er een partner is die een voorttrekkende rol (aanjager) op zich neemt.

De bovengenoemde omstandigheden beperken weliswaar het tempo waarin we onze doelen kunnen realiseren. Maar dit neemt niet weg dat we gezamenlijk meer 'meters' maken dan we nog niet zo lang geleden voor mogelijk hadden gehouden. Dus we mogen af en toe ook tevreden achter ons kijken naar wat we in de afgelopen jaren gezamenlijk al hebben bereikt.

Opbouw uitvoeringsplan

Een jaar na de start zijn er inmiddels voor ruim twee-derde van alle acties werkgroepen gevormd of staan die in de startblokken. Dit uitvoeringsplan geeft inzicht in de stand van zaken. Net als het NML is het uitvoeringsplan constant in beweging.

In **hoofdstuk 2** wordt de werkwijze in de werkgroepen nader toegelicht, inclusief een toelichting op de eerste ervaringen. Ook wordt in dit hoofdstuk ingegaan op de NML-werkbijeenkomsten die drie keer per jaar worden georganiseerd.

De **hoofdstukken 3 en 4** vormen de kern van dit uitvoeringsplan. In hoofdstuk 3 staat de uitvoering van de acties centraal, waarbij onder meer wordt ingegaan op de behoefte aan financiering. In hoofdstuk 4 is de regierol van het bureau nader uitgewerkt.

Hoofdstuk 2: Terugblik op het eerste jaar

Na de feestelijke lancering van het NML tijdens het Nationale Voetgangerscongres in Nijmegen, op 10 oktober 2024, zijn we voortvarend aan de slag gegaan. De meeste acties zijn inmiddels opgestart. Veel gaat daarbij goed, maar uiteraard zijn er ook de nodige aanloopproblemen.

In dit hoofdstuk wordt allereerst de werkwijze in werkgroepen nader beschreven en benoemen we de obstakels die we daarbij onderweg tegenkomen. Vervolgens blikken we terug op de NML-werkbijeenkomsten, die we 3 keer per jaar organiseren. Daarna bespreken we diverse nieuwe ontwikkelingen en de kansen die dit biedt om hier vanuit het NML op aan te haken. De laatste paragraaf schetst in het kort de voortgang van de acties. In de bijlage is een compleet overzicht van alle acties opgenomen.

2.1 NML-werkgroepen

De werkgroepen vervullen een cruciale rol bij de realisatie van het NML. Hier worden de handen uit de mouwen gestoken om de benoemde acties te realiseren. We zijn snel uit de startblokken gekomen. Inmiddels zijn er voor de meeste acties werkgroepen gevormd. Deze hebben elk een werkgroep-coördinator. Op de peildatum (1 september) waren slechts acht (deel-)acties nog niet van start gegaan. Een heel mooie tussenstand!

Omdat partners vrij zijn in hun keuze, zijn er grote verschillen in het aantal deelnemers aan een werkgroep. Er zijn werkgroepen die inmiddels meer dan 20 leden hebben, terwijl andere werkgroepen maar een handjevol leden tellen.

Dit roept de vraag op of er een grens moet worden gesteld aan het aantal deelnemers aan een werkgroep. Zover zijn we nog niet, maar in 2026 houden we hierbij wel een vinger aan de pols.

Sommige werkgroepen kiezen ervoor om naast NML-partners ook organisaties toe te laten, die aan de werkzaamheden van de werkgroep willen deelnemen zonder partner bij het NML te worden. Een enkele werkgroep heeft zelfs een aparte klankbordgroep met wetenschappers ingericht, die op afstand een adviserende rol heeft. Deze ruimte wordt bewust geboden, omdat iedere werkgroep een andere dynamiek kent en andere behoeften heeft.

De enige beperking die aan deze 'schil' rond de werkgroep wordt gesteld is dat ze geen toegang hebben tot de SharePoint-omgeving die voor partners van het NML is ingericht bij het CROW. Zij ontvangen ook geen uitnodiging voor NML-werkbijeenkomsten.

Elke werkgroep richt zich primair op de eigen specifieke opgave(n). Daarbij is het wel zaak om dwarsverbanden met andere werkgroepen te leggen waar dit meerwaarde kan bieden of waar wellicht dubbel werk kan worden vermeden. Het wordt aanbevolen dat werkgroepen in die situatie elkaar 'opzoeken' om nader af te stemmen. Ook de NML-werkbijeenkomsten bieden een goede gelegenheid voor kruisbestuiving tussen de verschillende opgaven.

Werkwijze

Bij de start van een werkgroep is de eerste opgave het opstellen van een plan van aanpak, die doorgaans de volgende onderdelen bevat:

- Waarom deze actie nodig is
- Wanneer deze actie geslaagd is
- Welke stappen nodig zijn (op hoofdlijnen), inclusief planning
- Wie er meewerken aan de uitvoering en wie wat doet
- Voor welke onderdelen wellicht budget nodig is en hoe dat kan worden geregeld

Sommige acties hebben een duidelijk omschreven doel, bijvoorbeeld het maken van een handreiking. Daarmee is de focus van deze werkgroep gelijk helder. Andere acties zijn wat minder concreet. Dan is de eerste opgave voor de werkgroep om met elkaar te bepalen waar de focus komt te liggen. Dat kan soms best een puzzel zijn. Maar tot nu toe is elke werkgroep daar wel uitgekomen.

Bij twee acties hebben we als bureau al vrij snel de conclusie getrokken dat het beter is om deze op te splitsen in meerdere werkgroepen:

- Bij actie 2 (**onderzoek agenda**) maakt de omschrijving al duidelijk dat er drie verschillende soorten opgaven zijn. Het is daarom logisch om daar ook aparte werkgroepen voor in te richten. Dit gaat om de volgende onderdelen:
 - 2A: wegwijzer bestaande data en onderzoeksmethodieken (werkgroep nog niet gestart)
 - 2B: Ontwikkelen van nieuwe data en kennis (werkgroep nog niet gestart)
 - 2C: Vergroten inzicht in baten en kosten van investeringen in lopen (werkgroep aan de slag)
- De partners van de werkgroep bij actie 23 (**fysieke barrières**) bleken twee schaalniveaus op het oog te hebben. Omdat die schaalniveaus om totaal verschillende soorten inzet vragen, is deze werkgroep inmiddels opgesplitst in:
 - 23A: landelijk spoor en focus op investeringen in NOVEX-gebieden (werkgroep aan de slag)
 - 23B: lokaal spoor en focus op concrete barrières zoals oversteekbaarheid provinciale wegen binnen de bebouwde kom (werkgroep moet nog opstarten (vacature voor coördinator)

De leden van een werkgroep hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het realiseren van de actiedoelen. Ieder **lid van de werkgroep** verbindt zich eraan om een zekere bijdrage te leveren aan de uitvoering van de geplande werkzaamheden. Voor deze inzet geldt het adagium 'vrijwillig, maar niet vrijblijvend'.

De rol van de **werkgroep-coördinator** is met het oog hierop bewust beperkt gehouden tot enkele noodzakelijke taken:

- a. Inplannen van werkgroep-overleggen
- b. Agenda opstellen voor de werkgroep-overleggen
- c. Zorgen voor heldere vervolgafspraken
- d. Bijhouden wie er in de werkgroep zitten

Eerste ervaringen

We hebben aan de werkgroep-coördinatoren gevraagd hoe het proces in de werkgroepen tot nu toe verloopt. Het beeld is wisselend, zoals te verwachten viel. De feedback is in hoofdlijn onder de volgende vijf gemeenschappelijke noemers onder te brengen:

- Inbreng en aanwezigheid van partners
- Werkbelasting van de werkgroep-coördinator
- Financiering (projecten, vormgeving)
- Behoeftte aan meer partners (meestal gemeenten)
- Profileringsbehoefte van partners

Hieronder wordt op elk van deze punten ingegaan.

Inbreng en aanwezigheid van partners

De ervaring in veel werkgroepen is dat de inhoudelijke inbreng van partners wisselend is. Ook is het bij elkaar krijgen van de leden van een werkgroep regelmatig een lastige klus, zowel bij online als bij fysieke bijeenkomsten. Enkele genoemde oorzaken:

- Vergaderdiscipline is een algemeen probleem. Agendadruk, een ingelaste vergadering, mails waarop niet wordt gereageerd, etc. Het komt overal voor. Daarmee is het niet opgelost, maar wel herkenbaar.
- De inzet voor het NML is voor veel collega's een extra activiteit, die in de reguliere werkweek moet worden ingepast.
- De meeste partners hebben zich voor meer dan één actie opgegeven en soms is de lijst indrukwekkend lang. Dat blijkt niet altijd realistisch, dus moeten er prioriteiten worden gesteld.

Het zal niet eenvoudig worden om dit probleem uit de wereld te helpen, maar we kunnen het niet op z'n beloop laten. Er moet een goede dynamiek in de werkgroepen zijn om de gezamenlijke energie vast te kunnen houden. Omdat de onderliggende oorzaken divers zijn, zal het vinden van oplossingen maatwerk worden.

Werkbelasting van de werkgroep-coördinator

Van de bovengenoemde rollen van de werkgroep-coördinator blijkt de taak van het inplannen van vergaderingen soms een tijdrovende klus te zijn. Ook komt het voor, vooral bij kleinere werkgroepen, dat een overleg door diverse afmeldingen niet door kan gaan. Dan kan de coördinator weer op zoek naar een nieuwe datum. Dit kan dan ook tot vertraging leiden in de planning van de werkzaamheden van de werkgroep.

Er zijn ook niet voorziene rollen die op het bordje van de werkgroep-coördinator terecht komen. Zo is het soms hard werken om het proces in een werkgroep op gang te helpen. Ook komt het voor dat werkafspraken na een overleg als vanzelf bij de werkgroep-coördinator belanden, terwijl die wellicht ook door andere werkgroepleden kan worden opgepakt.

Financiering (projecten, vormgeving)

Vanuit diverse werkgroepen werd het vraagstuk van de financiering van activiteiten en producten aangekaart. De basisafspraken is dat elke werkgroep zelf voorziet in de financieringsbehoefte, omdat Ruimte voor Lopen tot nu toe geen eigen investeringsbudget heeft. Maar in de praktijk blijkt dit niet bij alle werkgroepen goed werkbaar te zijn. Daarom kwam vanuit diverse werkgroepen de vraag of het bureau hier iets kan betekenen. Dit vraagstuk wordt in hoofdstuk 3.4 verder uitgewerkt.

Behoefte aan meer partners (meestal gemeenten)

Bij de start van het NML hebben we de basisafspraken gemaakt dat alle partners zelf aangeven bij welke acties ze inzet willen leveren. Dit heeft ertoe geleid dat werkgroepen zeer verschillend in omvang en samenstelling zijn. Sommige werkgroepen hebben slechts enkele leden, terwijl andere richting de twintig deelnemers gaan.

Niet alleen in aantal, maar ook in samenstelling zijn de werkgroepen divers. Doorgaans is er een goede mix van categorieën partners, maar bij enkele werkgroepen is dit niet het geval. In die werkgroepen is dan vooral behoefte aan meer deelnemende gemeenten. Maar ook aan andere soorten partijen kan behoefte zijn.

Dit probleem is niet goed op te lossen door alleen in de 'vijver' van de huidige NML-partners te vissen. Daarvoor heeft iedereen het doorgaans al te druk.

Een mogelijke oplossing voor dit vraagstuk kan zijn dat organisaties bij de werkgroep aansluiten zonder partner te worden bij het NML. Zij zetten zich dan alleen in voor deze betreffende actie. Meestal hebben de leden van een werkgroep een eigen netwerk waar ze uit kunnen putten en het alleen bij een specifieke actie betrokken zijn kan de drempel wellicht verlagen om deel te nemen.

Profileringsbehoefte van partners

Diverse partners hebben aangegeven dat ze bij de oplevering van producten van een werkgroep graag op de een of andere manier hun betrokkenheid terug willen zien. Dat is een terecht punt, dat eigenlijk op alle partners van toepassing is. Elke organisatie heeft immers de behoefte om naar de eigen achterban/doelgroep zichtbaar te zijn.

Aan deze behoefte kunnen we voldoen door in producten van werkgroepen de logo's van partners op te nemen die hier een bijdrage aan hebben geleverd. In de situatie dat de kosten voor vormgeving door één van de partners kan worden gedragen (bijvoorbeeld CROW/KpVV), en de deelnemers aan de werkgroep hiermee akkoord zijn, zullen er in samenspraak met het bureau maatwerkafspraken met deze partner worden gemaakt over de invulling hiervan.

2.2 NML-werkbijeenkomsten

Drie keer per jaar organiseren we een NML-werkbijeenkomst, waar de partners elkaar ontmoeten en samen aan de slag gaan. Deze bijeenkomsten versterken het 'samen gevoel' en bieden een goede gelegenheid om dwarsverbanden tussen de verschillende opgaven van het NML te leggen.

We houden een frequentie aan van gemiddeld eens in de vier maanden, wat er in de praktijk op neer komt dat we twee keer voor de zomer en één keer na de zomer bij elkaar komen.

De bijeenkomsten zijn in principe op een centrale plek in het land. Tot nu toe was dit de gemeente Utrecht. Als een NML-partner zich aanbiedt om zelf een keer als gastheer/-vrouw op te treden wijken we uiteraard graag van deze lijn af, mits de locatie goed met het openbaar vervoer te bereiken is.

De werkbijeenkomsten vinden plaats op de donderdagmiddag. Waar mogelijk zorgen we ervoor dat werkgroepen op deze (of een nabij gelegen) locatie ook de ruimte hebben om in de ochtend bij elkaar te komen. Vooral voor degenen die wat verder moeten reizen is het prettig om hiermee een maximaal nut uit de dag te halen.

Gezien de hiermee gepaard gaande kosten kunnen we dit aanbod slechts voor enkele werkgroepen doen, waarbij de regel geldt: wie het eerst komt, die het eerst maalt.

Het plenaire gedeelte van de bijeenkomst houden we zo kort mogelijk, waardoor er maximale ruimte is tot een actieve inbreng. Dit geeft de deelnemers volop gelegenheid om hun kennis en ervaring met elkaar uit te wisselen. De bijeenkomsten beginnen met een inlooplunch en worden afgesloten met een borrel. Daarmee wordt ook voorzien in de behoefte om te kunnen netwerken.

Eén van de doelen van deze bijeenkomsten is om verbindingen te leggen tussen de verschillende werkgroepen. Dat kan zowel in de thematische deelsessies als tijdens de zogeheten gallery walk, waarbij partners elkaar van advies en tips voorzien.

De thema's voor de deelsessies sluiten zoveel mogelijk aan bij onderwerpen die vanuit de werkgroepen worden aangedragen en actuele vraagstukken die een relatie hebben met het NML.

Bij de gallery walk kunnen werkgroepen tijdens het plenaire deel een pitch van 1 minuut houden, waarbij ze een specifieke vraag voorleggen aan de aanwezigen. Aansluitend hebben de partners de gelegenheid om langs een galerij van flipovers te lopen en aan deze werkgroepen hun input mee te geven.

De ervaring met deze werkwijze is tot nu toe positief. De bijeenkomsten worden, met gemiddeld ruim 60 deelnemers per keer, goed bezocht en partners reageren enthousiast op de (inter-)actieve programmering van de middag.

2.3 Recente ontwikkelingen

Het aantal gemeenten, provincies en regio's dat aan de slag gaat met voetgangersbeleid neemt zienderogen toe. Vooral het massaal aanhaken provincies valt op. In het netwerk van provincies en regio's (NML-actie 5) wordt inmiddels gewerkt aan een gezamenlijk basisdocument voor provinciaal voetgangersbeleid.

Ook de politieke aandacht voor lopen groeit. In veel verkiezingsprogramma's voor de Tweede Kamerverkiezingen van 29 oktober zijn voor het eerst ook ambities over lopen opgenomen. Meestal gaat het daarbij om het uitbreiden en verbeteren van voetgangersvoorzieningen en het aanpassen van de voorrangsregels ten gunste van het ruimer baan geven aan lopen en fietsen.

Uiteraard moeten deze goede voornemens nog wel 'landen' in een nieuw regeerakkoord, maar de trend is duidelijk: lopen komt bij beleid én politiek steeds meer in beeld.

Een vergelijkbare ontwikkeling zien we bij de kennisontwikkeling over lopen. De kennispagina op de website van Ruimte voor Lopen wordt voortdurend aangevuld met nieuwe publicaties.

Verder valt op dat studenten vaker voor een voetgangersthema kiezen bij hun stage of afstudeerscriptie. Veelal in het ruimtelijke domein, maar ook in de gedragswetenschappen.

Een laatste graadmeter, maar niet de minste, is de markt. Het thema lopen is in enkele jaren tijd bij veel bedrijven op de radar gekomen. Lopen is duidelijk een groeimarkt. Dat zien we terug in het aantal bedrijven (20), afkomstig uit het ruimtelijke domein én het gezondheidsdomein, dat zich inmiddels bij het NML heeft aangesloten. Zij vormen samen met de gemeenten inmiddels de grootste categorie NML-partners.

Nieuwe loopthema's

Bij de start van het NML hebben we de afspraak gemaakt dat dit een dynamisch document is, dat we jaarlijks tegen het licht zullen houden. Opkomende thema's kunnen op deze manier tijdig worden opgepakt. Dit zorgt ervoor dat het NML relevant blijft.

In de loop van 2025 zijn er door partners vijf thema's aangedragen die meer aandacht behoeven, maar (nog) niet goed zijn onder te brengen in lopende werkgroepen.

Het gaat om de volgende onderwerpen:

1. **Sociale veiligheid:** dit is een steeds urgenter maatschappelijk vraagstuk. Het thema wordt weliswaar benoemd in het NML (zie bijlage 2), maar er is nog geen actie voor geformuleerd. Tijdens de NML-werkbijeenkomst van 30 oktober jl. was er wel een deelsessie over sociale veiligheid. En in de komende tijd verkennen we het draagvlak bij onze partners om hier een nieuw actiepunt op te formuleren.
2. **Beheer van de openbare ruimte:** vooral bij herinrichtingen en gebiedsontwikkelingen laten we kansen liggen bij de beheercomponent van de gemeenten. Regelmatiger onderhoud van stoepen, oversteekplaatsen, groenvoorziening en verlichting zijn enkele voorbeelden van na te streven verbeteringen. Actie 17 (obstakelvrije ruimte op voetpaden) sluit deels hierop aan, maar bestrijkt door de focus op voetpaden slechts een deel van de openbare ruimte. Dus ook hier zou het beter zijn om een nieuwe actie te formuleren. Daarbij is het wel nodig dat er, zeker vanuit de gemeenten, collega's aanhaken die zelf in het beheerdomein werken.
3. Bij de **eerstelijns zorg en welzijn** is er een toenemende vraag naar **laagdrempeliger beweeginterventies** (duidelijke verwijslijnen en kant-en-klare interventieprofielen per doelgroep). De beschikbaarheid van praktijkdata uit lokale pilots en routeplatforms groeit ook. Dit punt krijgt een plek in het plan van aanpak dat momenteel wordt opgesteld door de werkgroep van actie 18 (onderzoek loopstimulering voor specifieke doelgroepen + rol van professionals). Daarmee lijkt er geen aanvullende actie nodig.
4. Alles is Gezondheid heeft een nieuwe campagne **Blue Monday** gestart, waarbij mensen ertoe worden opgeroepen om de natuur in te gaan op de 3^e maandag van januari en daarmee de meest depressieve dag van het jaar naar een positieve ervaring om te buigen. Ook hieraan hebben we recent een deelsessie (workshop) gewijd. Het lijkt als onderwerp te klein om hier een aparte werkgroep voor in te richten, maar wellicht is het goed nog eens nader te bekijken of '(publieks)campagnes' een adequaat middel zijn om doelen van het NML te bereiken.
5. Het laatste thema gaat over de vraag of het meerwaarde heeft om **3.000 meter/stappen** toe te voegen aan de 3-30-300 regel. Wandelnet heeft hierover in het najaar van 2025 een voorstel ingediend naar aanleiding van een bredere verkenning. Dit voorstel kan wellicht worden opgepakt door de binnenkort op te starten werkgroep voor actie 29 (overzicht maken van showcases van groene routes).

De conclusie kan zijn dat er ruimte is voor twee nieuwe acties (sociale veiligheid en beheer van de openbare ruimte), maar dat het afhangt van voldoende draagvlak onder de NML-partners of we hier op korte termijn mee kunnen starten. Met de reeds ervaren werkdruk spreekt dit niet vanzelf.

Voorlopig zullen deze thema's op een lijst van nieuw op te pakken acties worden gezet.

2.4 Samenwerking City Deal Ruimte voor Lopen

De City Deal Ruimte voor Lopen 2020-2024 is met twee jaar verlengd en loopt van medio 2025 tot medio 2027. Het doel van de verlengde City Deal is om via analyse en experimenten grip op het hele 'systeem' te krijgen en te komen tot concrete veranderingsvoorstellen. Hierbij wordt in belangrijke mate aangesloten op een aantal acties uit het NML:

- Actie 17: Realiseren en in stand houden van obstakelvrije ruimte op voetpaden
- Actie 20: Beweegvriendelijke schoolomgeving
- Actie 22: Voetgangersnetwerkkarten
- Actie 24: Kennis ontwikkelen en verspreiden over veilig en vlot oversteken
- Actie 25: Integrerende aanpak OV en lopen
- Actie 27: Handreiking gebiedsontwikkeling
- Actie 30: Delen best practices conflicterende ruimteclaims

De plannen van de verlengde City Deal zijn nader uitgewerkt in het 'Tweejaarsplan 2025-2027', dat te vinden is op de City Deal pagina van onze website

Hoofdstuk 3: Uitvoering NML-acties

Het NML heeft een looptijd tot 2030. Bij aanvang van het NML is daarom de afspraak gemaakt om in de loop van 2025 een meerjarig uitvoeringsplan op te stellen voor de jaren 2026-2030.

Daarbij was de gedachte om voor het eerstvolgende jaar een concrete uitwerking te maken, met een globale doorkijk naar de jaren daarna. En om dit uitvoeringsplan dan jaarlijks te actualiseren.

De praktijk blijkt helaas weerbarstiger. De belangrijkste belemmerende factoren hiervoor zijn al genoemd: onvoldoende menskracht en middelen. Partners doen hun inzet voor het NML naast hun werk, zonder dat ze hier uren voor krijgen. En projecten hebben vaak financiering nodig.

Gegeven deze beperkingen, laten we ons leiden door het adagium van oud-minister Jan de Koning (1926-1994): “Als het niet kan zoals het moet, dan moet het maar zoals het kan.”

Dit uitvoeringsplan bevat alle voornemens en acties die op dit moment bekend en voorzien zijn. De jaarlijkse actualisatie van dit uitvoeringsplan biedt ons de gelegenheid om - als er meer middelen beschikbaar komen - de acties op een later moment meer programmatisch uit te werken.

3.1 Doelgerichte en concrete stappen

In 2020 hebben de partners in Ruimte voor Lopen voor het eerst een strategische agenda opgesteld, waarbij toen ook een streefbeeld voor 2040 is geformuleerd. Dit streefbeeld is 2024 tegen het licht gehouden en waar nodig geactualiseerd. De neerslag hiervan staat in hoofdstuk 1 van het NML: ‘In 2040 ligt in heel Nederland de rode loper uit voor de voetganger.’ (Zie bijlage 2)

In ruim drie pagina’s tekst wordt onze gezamenlijke visie helder verwoord. Het bestrijkt een breed spectrum aan thema’s in het fysieke, sociale en zorgdomein.

De ambities van het NML zijn aan de ene kant erg groot en in die zin vormen ze een ideaalbeeld. Maar ze zijn tegelijkertijd voor iedereen herkenbaar als noodzakelijke ontwikkelingen en maken daarom gelijk duidelijk waarom het nodig is om met deze visie aan de slag te gaan.

Voor de periode tot 2030 zijn in het NML 30 acties geformuleerd. Dit lijkt veel, maar het is slechts 40% van de oorspronkelijke groslijst van 75 actiepunten. Deze 30 acties van het NML kregen vorig jaar het meeste draagvlak onder de partners om in de periode tot 2030 op te pakken.

Zoals in hoofdstuk 2.3 al is benoemd is het NML een dynamisch document. De samenleving staat niet stil en wij willen flexibel kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen. Dit betekent dat er nieuwe acties kunnen worden opgepakt als dit voldoende draagvlak heeft onder de partners. Omgekeerd kunnen er ook acties verdwijnen als het niet langer nodig is om ze onder het NML te laten vallen. Andersom zijn er enkele acties die misschien beter bij elkaar kunnen worden gevoegd, omdat ze wel erg veel samenhang vertonen. En uiteraard komt het ook voor dat acties kunnen worden afgerond.

Het benoemen van concrete acties is slechts de eerste stap. De vervolgstap is het vertalen hiervan in een plan van aanpak. Dat proces vindt plaats in de werkgroepen (zie hoofdstuk 2.1).

Er wordt dus niet op centraal niveau (bureau, bestuur) besloten hoe acties worden uitgevoerd. Op verzoek van de werkgroepen heeft het bureau wel de taak op zich genomen om regie te voeren over het vraagstuk van de financiering van projecten (zie paragraaf 3.4).

3.2 Verantwoordelijkheden

Ruimte voor Lopen is, zoals in de inleiding aangegeven, een platform 'van, voor en door' de partners. Voor de realisatie van de ambities en de acties van het NML zijn de partners collectief verantwoordelijk. De taken kunnen worden onderscheiden naar inhoud en proces.

Inhoud

De werkgroepen en werkbijeenkomsten vormen het hart van het NML. Hier worden de mouwen opgestroopt voor de realisatie van de inhoudelijke doelen en ambities. De werkzaamheden zijn nader beschreven in hoofdstuk 2.

De NML-werkbijeenkomsten worden drie keer per jaar georganiseerd door het bureau. Bij de inhoudelijke voorbereiding legt het bureau verbinding met de werkgroep-coördinatoren, om de thema's zoveel mogelijk te laten aansluiten bij de behoefte van dat moment.

Proces

In de werkgroepen heeft de coördinator een beperkt aantal procestaken. Hiervoor is gekozen, omdat het functioneren van de werkgroepen een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van de deelnemende partners is. Bovendien houdt dit de drempel voor partners laag om de rol van werkgroep-coördinator op zich te nemen. De meeste overige procestaken zijn toebedeeld aan het bureau, die de regie heeft over het NML (zie hoofdstuk 4).

3.3 Realisatietermijn

In een programmatische opzet wordt meestal een tijdslijn aangegeven, waarbinnen de doelen van acties moeten zijn behaald. Vanwege de ontbrekende financiële middelen en het feit dat de inzet van alle partners op vrijwillige basis is, is deze aanpak voor het NML niet werkbaar.

In het plan van aanpak van veel werkgroepen is een globale tijdslijn opgenomen (zie bijlage 1). Daarbij leert de praktijk in veel werkgroepen dat voorgenomen doelen in de tijd opschuiven. Vaak gebeurt dit vanwege praktische omstandigheden zoals het vervallen van een werkgroep-overleg, of omdat leden van de werkgroep niet aan uitwerking van hun voorgenomen inzet toekomen in verband met er andere taken in de eigen werkomgeving.

3.4 Financiering uitvoeringskosten

Bij zes werkgroepen speelt de situatie dat veel werk, vaak in voorbereidende zin, prima door de werkgroep zelf kan worden uitgevoerd. Maar voor een vervolgstap, vaak al op korte termijn, is er behoefte aan projectfinanciering.

De basisafspraken bij de start van de uitvoering was dat de werkgroepen zelf stappen zetten om te voorzien in de financieringsbehoefte van projecten. Deze in theorie heldere afspraak blijkt in de praktijk lastig werkbaar te zijn. Daarom pakken we dit vraagstuk nu centraal op. In deze paragraaf worden de contouren geschetst. Het bureau zal dit plan in de komende tijd nader uitwerken.

Andere werkgroepen hebben te maken met kleinere uitvoeringskosten. Dit gaat bijvoorbeeld om de vormgeving en/of het drukken van een afgerond product.

Ook hiervoor zijn op het moment nog geen middelen gereserveerd. Het bureau is in een incidenteel geval bijgesprongen om dit mogelijk te maken, maar een heldere werkwijze ontbrak tot nu toe. Die wordt hieronder verder uitgewerkt.

Bovengenoemde kosten hebben allemaal een relatie met de realisatie van de doelen van het NML. De kosten voor de organisatie van het platform zelf, het werkbudget van het bureau, worden gedekt door de bij het platform betrokken Rijkspartners.

Projectfinanciering

Het platform Ruimte voor Lopen heeft geen formeel juridische status. Dit zal in de komende jaren naar verwachting zo blijven. Dit betekent ook dat we niet de weg zullen inslaan naar het vormen van een eigen financieringsfonds voor de werkgroep-projecten. In plaats daarvan volgen we een 'adoptietraject':

- 1** In het najaar van 2025 is bij alle werkgroepen de behoefte aan projectfinanciering in kaart gebracht. Dat wordt momenteel in een totaaloverzicht bijeengebracht.
- 2** NML-partners kunnen intekenen op één of meer projecten. Dit kan in de vorm van een financiële bijdrage of een bijdrage 'in kind' (bijvoorbeeld door een deel van het projectwerk voor eigen rekening te nemen).
De verwachting is dat de meeste partners zich primair zullen richten op projecten waar ze zelf baat bij hebben, maar dat is uiteraard geen vereiste.
Partners kunnen ervoor kiezen om een project in zijn geheel te financieren, maar cofinanciering door meerdere partners is ook mogelijk.
Als er externe partijen bereid zijn om een steentje bij te dragen is dat uiteraard welkom.
(NB. Een deel van de partners, vooral belangenorganisaties, beschikt niet over de mogelijkheid om financieel of 'in kind' bij te dragen aan de uitvoering van een project. Dat is geen probleem.)
- 3** Bij elk 'adoptieproject' zal één van de (co)financierende partners de realisatie op zich nemen. De uitvoering vindt dus plaats binnen de organisatie van deze partner. Dit betekent ook dat hierbij de interne werkwijze van deze partner (aanbestedingsregels, etc.) wordt gevolgd.
Als er bij een project sprake is van meerdere financiers en/of een bijdrage 'in kind', wordt dit tussen deze partners onderling geregeld.

De NML-werkgroep waar het project onder valt kan ervoor kiezen om één of meer leden aan te dragen voor de projectbegeleiding.

Het bureau werkt dit plan in de komende tijd verder uit. Daarbij wordt ook gekeken naar praktische vragen, zoals de vormgeving van producten en de wijze waarop de (co-)financierende partners in de op te leveren producten worden vermeld. De inzet is dat medio 2026 alle projecten zijn 'geadopteerd'.

Kleine uitvoeringskosten

Bij kleine kostenposten handhaven we het vertrekpunt dat de werkgroep hier in principe zelf in voorziet. Veel partners hebben binnen hun eigen organisatie mogelijkheden om zo'n taak uit te voeren. Daarbij kunnen nadere afspraken worden gemaakt over de vormgeving. Voorop staat dat het een herkenbaar product is van het NML en dat de betrokken partners hierin worden vermeld.

Wanneer een werkgroep zelf geen mogelijkheden ziet om dit te bekostigen, kan het bureau bijspringen. Voor kosten van vormgeving/drukken staat een klein budget op de werkbegroting.

3.5 Voortgang en evaluatie

Het bureau heeft de taak om een vinger aan de pols te houden voor wat betreft de voortgang van alle lopende acties uit het NML. Dit wordt twee keer per jaar gedaan. Kort voor de zomer wordt aan alle werkgroep-coördinatoren een uitvraag gedaan. De uitkomst hiervan is vooral bedoeld als sturingsinstrument voor het bureau. De tweede navraag, in het najaar, levert de benodigde input op voor (de herijking van) het uitvoeringsplan dat aan alle partners wordt toegestuurd.

Naast de output is uiteraard ook de outcome van het NML en/of individuele acties daaruit van belang. De mogelijkheden hiervoor moeten nog worden onderzocht. Het ligt voor de hand dat deze verkenning samen met de bij het NML aangesloten kennisinstellingen zal worden opgepakt.

In 2026 willen we hiermee aan de slag gaan, mits de benodigde financiering hiervoor rond komt.

Hoofdstuk 4: Regie op de uitvoering

In de vorige twee hoofdstukken is een toelichting gegeven op achtereenvolgens de inrichting van werkgroepen en werkbijeenkomsten (hoofdstuk 2) en de wijze waarop we uitvoering geven aan de NML-acties (hoofdstuk 3). Dit hoofdstuk zoomt nader in op de regierol van het bureau.

In de uitvoering van deze taak wordt het bureau geadviseerd door het bestuur van het platform.

4.1 Bureau en bestuur Ruimte voor Lopen

Ruimte voor Lopen heeft geen juridische structuur en veel afspraken zijn op een informele wijze tot stand gekomen. Dit is ook te zien in de werkwijze van het bureau. Alle bureauleden werken vanuit hun eigen werkomgeving en de tweewekelijkse bureau-overleggen zijn voor het grootste deel online.

Het bureau van Ruimte voor Lopen heeft in totaal ruim 1,5 fte tot haar beschikking. De bureauleden zijn deels werkzaam bij IenW, Wandelnet en CROW. Waar nodig wordt extern capaciteit ingehuurd.

Sinds de start van het NML hebben de meeste werkzaamheden van het bureau een relatie met het masterplan. In het afgelopen jaar was er vooral veel inzet nodig voor het op de rails zetten van de organisatie (werkgroepen en NML-werkbijeenkomsten). In 2026 zal de focus liggen bij twee specifieke vraagstukken: de financieringsbehoefte van projecten (zie paragraaf 3.4) en het bijwerken van onze communicatiestrategie (zie paragraaf 4.3).

Het platform heeft een bestuur met vier leden en een onafhankelijke voorzitter. De leden van het bestuur zijn geworven uit diverse geledingen van partners, maar opereren op eigen titel.

Bestuur en bureau zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de strategische koers en ontwikkeling van het platform. Het gaat dan om vragen als: doen we de goede acties, moeten er acties bij (bijv. gegeven nieuwe ontwikkelingen), contacten met partijen op bestuurlijk niveau, etc. Het bestuur is ook sparringpartner van het bureau en houdt toezicht op een goed functioneren van het bureau.

4.2 Relatiebeheer en ondersteuning werkgroepen

De lancering van het NML heeft veel in beweging gebracht. De naamsbekendheid van Ruimte voor Lopen is zienderogen toegenomen. Ook komen er gemiddeld 1-2 nieuwe partners per maand bij, waarmee het totale aantal NML-partners inmiddels tot meer dan 80 is gestegen. Volgens de gemaakte afspraken is elke aangesloten organisatie bij minstens 1 actie betrokken.

Relatiebeheer

Het is belangrijk zorgvuldig om te gaan met contactgegevens van en contacten met partners. Het bureau werkt daarom met een professioneel relatiebeheersysteem van waaruit ook de nieuwsbrieven en uitnodigingen voor bijeenkomsten worden verzonden. Om die reden is het belangrijk dat mutaties van gegevens van bestaande partners en gegevens van nieuwe partners worden doorgegeven aan het bureau. Als werkgroepen oproepen of berichten willen delen met partners, kunnen ze dat bij het bureau aangeven. In onderlinge afstemming wordt dan het best passende medium hiervoor bepaald.

Eén van de regietaken van het bureau is om jaarlijks met elke partner minstens 1 contactmoment te hebben. Helaas is het in 2025 nog niet volledig gelukt hier invulling aan te geven. We hopen hier in 2026 meer (gestructureerd) aandacht aan te kunnen geven.

Organisaties die belangstelling hebben om zich aan te sluiten bij het NML worden uitgenodigd voor een kennismakingsgesprek. Het partnerschap bij het NML bestaat uit 'halen en brengen'. Door het invullen van een aanmeldformulier kan een nieuwe partner aangeven waar zijn/haar belangstelling naar uit gaat en wat zij/hij het netwerk te bieden heeft.

Soms neemt het bureau zelf initiatief bij het benaderen van een mogelijke partner. Dan gaat het doorgaans om een sector die nog onvoldoende vertegenwoordigd is binnen het netwerk.

Ondersteuning werkgroepen

Het coördineren van een werkgroep kan een hele klus zijn. Het bureau biedt hierbij waar nodig ondersteuning. En twee keer per jaar houdt het bureau een enquête onder alle werkgroep-coördinatoren om voeling te houden met het reilen en zeilen binnen de werkgroepen.

Er is een besloten SharePoint-omgeving 'Acties Nationaal Masterplan' beschikbaar waarbinnen naast een algemene map voor iedereen ook voor elke actie een aparte map is aangemaakt voor het opslaan en delen van documenten. Dat voorkomt het heen en weer mailen met bijlagen en de ongewenste circulatie van 'oude' documenten. Alle leden van een werkgroep die ook partner van het NML zijn krijgen toegang tot die besloten omgeving. Aan leden die geen NML-partner zijn wordt die toegang niet verschaft, de werkgroep-coördinator bespreekt met die leden hoe ze de beschikking over deze documenten kunnen krijgen. De coördinator heeft de vrijheid om de map van de 'eigen' actie in te delen. Voor ondersteuning bij het gebruik van deze omgeving kan de hulp van het bureau worden ingeroepen.

4.3 Communicatie

Een belangrijke regietaak van het bureau is om informatie en kennis die uit de werkgroepen van het NML voortkomt online beschikbaar te maken en actief te delen, op zo'n wijze dat ook de 'niet-usual-suspects' er kennis van kunnen nemen.

Nieuwsbrieven

Vanuit het bureau worden 4-5 keer per jaar twee nieuwsbrieven verzonden:

- Een nieuwsbrief speciaal voor alle partners van het NML
- Een nieuwsbrief voor mensen en organisaties die geen partner zijn maar die hebben aangegeven wel geïnteresseerd te zijn in nieuws over Ruimte voor Lopen ('Netwerk')

Onderwerpen voor de nieuwsbrieven kunnen door alle partners worden aangedragen, regie en eindredactie zijn belegd binnen het bureau.

Website

Bij de start van het platform Ruimte voor Lopen (2019) was één van de belangrijkste wensen de opbouw van kennis over lopen. Daarom heeft onze website al vanaf het begin een eigen kennisbank. De startpagina Kennis is in de afgelopen jaren enkele keren aangepast, bijvoorbeeld met een meer uitgebreide zoekfunctie, naarmate de kennisopbouw verder gestalte kreeg.

Het was ook vanaf het begin duidelijk dat onze kennisbank de belangrijkste verzamelplek zou moeten worden van relevante kennis over lopen. Het thema lopen heeft met zoveel verschillende beleidsterreinen een relatie, dat geen van de reeds bestaande (kennis-)organisaties deze rol geheel kan vervullen. De toolboxes 'loopbeleid' en 'lopen stimuleren' vervullen daarom deels deze verbindende rol.

De kennisbank biedt kennis over lopen die is ontwikkeld vanuit Ruimte voor Lopen (platform en City Deal) én kennis die elders is ontwikkeld. Ook de kennis die voorkomt uit de acties van het NML zullen via dit kanaal worden ontsloten. Bij elk kennisitem worden een aantal kenmerken zoals titel, verschijningsjaar en auteur/uitgever weergegeven plus een korte toelichting over de inhoud. Met een verwijzingslink wordt men doorgelinkt naar het betreffende document, bij voorkeur de webpagina van de uitgevende organisatie. We willen wel zoveel mogelijk volledig zijn in wat er aan relevante kennis aanwezig is. Dit betekent dat we waar dit nuttig is ook een link leggen naar andere bestaande kennisbanken (bv. van CROW en RIVM).

Naast de kennisbank zijn er nog vier andere plekken op de website waar kennis wordt gedeeld:

- Nieuwspagina
- Magazines pagina
- City Deal pagina
- Nationaal Masterplan

Magazine LOPEN

Vanuit de City Deal Ruimte voor Lopen is het magazine LOPEN ontstaan, waarvan de eerste vier jaarlijkse edities (2021-2024) onder regie van de City Deal zijn uitgebracht, steeds tijdens het Nationaal Voetgangerscongres.

In 2025 is het gelukt om een vijfde editie van het magazine vanuit het werkbudget van het bureau uit te brengen, zij het in afgeslankte vorm. Het is nog niet duidelijk of er ook in 2026 een magazine kan worden gemaakt.

Het magazine heeft een oplage van 1.500. Behalve partners en belangstellenden krijgen alle gemeenten in Nederland een exemplaar toegestuurd. Er zijn nog magazines (ook van vorige jaargangen) beschikbaar voor verdere verspreiding. Partners die hier behoefte aan hebben, kunnen extra exemplaren aanvragen. Het magazine is ook online beschikbaar via de website.

Social media

Naast de kennis op de website en het magazine LOPEN zijn ook andere social mediakanalen geschikt om NML-producten te verspreiden.

Op LinkedIn zijn we op dit moment het meest actief, met gemiddeld drie berichten per week. Deze berichten worden opgesteld door het bureau Webmastery.

Andere mogelijke communicatielijnen, die we vanwege de beperkte (financiële) capaciteit tot nu toe onvoldoende hebben benut zijn:

- YouTube
- Webinars
- Podcasts

In 2026 gaan we onze communicatiestrategie aanscherpen. Dit leidt er mogelijk toe, afhankelijk van de financiële mogelijkheden, dat we deze en mogelijk andere kanalen meer gaan benutten.

Als er NML-partners zijn die zelf over voorzieningen (zoals een studio) beschikken, en deze voor het maken van opnames willen inzetten, horen we dat uiteraard graag!

Actueel houden van kennis

Het bureau heeft de taak om de kennisbank up-to-date te houden. Uiteraard houden we zelf zoveel mogelijk bij welke nieuwe kennis we hieraan kunnen toevoegen. Maar nieuwe documenten kunnen ook onder onze aandacht worden gebracht via het aanmeldformulier op de startpagina Kennis:

<https://ruimtevoorlopen.nl/kennis/>

De toolboxes van Ruimte voor Lopen worden jaarlijks langsgelopen om te kunnen beoordelen waar (nieuwe) informatie moet worden toegevoegd of teksten moeten worden herzien. Deze taak staat helaas enigszins onder druk vanwege de beperkte capaciteit.

4.4 Strategie

Twee regietaken met betrekking tot het NML zijn meer strategisch van aard: lopen (hoger) op de bestuurlijke agenda krijgen en ervoor zorgen dat het NML actueel en 'to the point' blijft.

Bestuur en politiek

Het betrekken van partners op directie/bestuurlijk niveau staat al sinds de oprichting van het platform Ruimte voor Lopen hoog op onze prioriteitenlijst. De City Deal Ruimte voor Lopen had hiervoor zelfs een aparte werkgroep ingericht.

Het is tot nu toe een flinke klus gebleken om lopen op de bestuurlijke agenda te krijgen. Inmiddels ziet het perspectief er beter uit. Zo hebben we bij de Tweede Kamer verkiezingen van 2025 gezien dat meer partijen dan ooit teksten over lopen hebben opgenomen in hun verkiezingsprogramma. Dat is een bemoedigende ontwikkeling, waarbij we hopen dat er nu ook ambities over lopen terecht komen in het nieuwe regeerakkoord. Verder zien we met spanning uit naar de plek die lopen krijgt in de programma's voor de gemeenteraadsverkiezingen (18 maart 2026).

Groei van bestuurlijke betrokkenheid is regelmatig onderwerp van gesprek tussen bureau en bestuur en het is in het NML ook één van de 30 benoemde acties. Actie 3 heeft namelijk tot doel om het eigenaarschap en de samenwerking rondlopen door bestuur en politiek te vergroten.

Inmiddels is er voor actie 3 een NML-werkgroep gevormd, waar vanwege het bovengenoemde strategische belang ook een lid van het bureau aan deelneemt. De eerste activiteit van deze werkgroep was het organiseren van een bestuurlijke deelsessie (workshop) en een (plenair) panelgesprek tijdens het Nationaal Voetgangerscongres van 1 oktober 2025. Momenteel wordt gewerkt aan het opstellen van een plan van aanpak.

NML als dynamische agenda

Zoals in het inleidende hoofdstuk al is aangegeven willen we dat het NML een levend document is.

We zijn alert op nieuwe, relevante thema's en willen hier tijdig op kunnen inspelen. Dit geldt bijvoorbeeld voor het onderwerp sociale veiligheid. Tijdens de laatste NML-werkbijeenkomst hebben we hier een deelsessie aan gewijd en de kans is groot dat hiervoor in 2026 een nieuwe werkgroep wordt gevormd. Dat wordt dan actie 31.

Andersom neemt het aantal acties ook af. Zo heeft de werkgroep van actie 14 (inventarisatie bestaande subsidies die inzetbaar zijn voor lopen) zijn werkzaamheden afgerond. En momenteel speelt de vraag of twee acties bij nader inzien niet beter kunnen worden samengevoegd (acties 13 en 25). De ene actie richt zich op financiering, de andere op beleid, maar beiden hebben betrekking op lopen in relatie tot het openbaar vervoer. Dit uitvoeringsplan zal jaarlijks een update krijgen, waarmee we tegemoet kunnen komen aan de breed levende wens om het NML een dynamische agenda te laten zijn.